

บทบาทของหัวหน้าส่วนการศึกษาองค์การบริหารส่วนจังหวัด
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นายประสงค์ มากนวล

003323

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษิตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

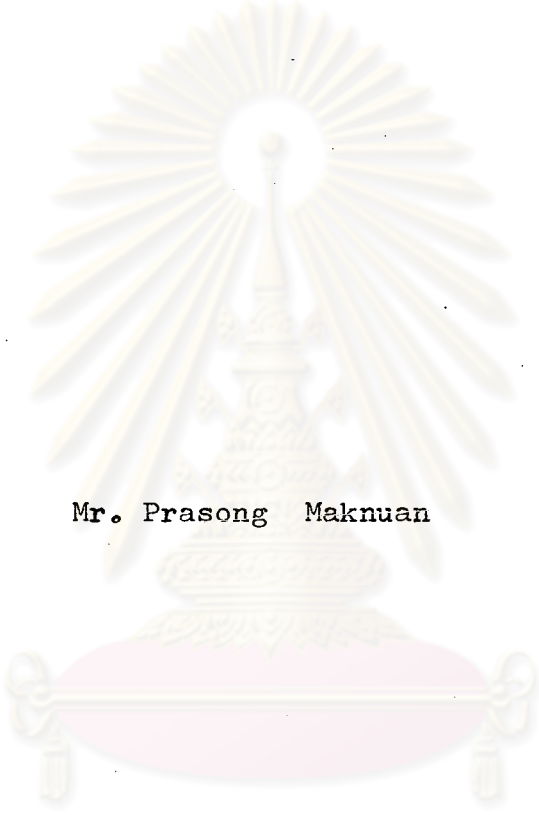
แผนกวิชาบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2520

I16A08482

THE ROLE OF THE EDUCATIONAL DIVISION HEADS OF THE CHANGWAD
ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS IN NORTHEASTERN REGION

Mr. Prasong Maknuan

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education

Department of Educational Administration

Graduate School

Chulalongkorn University

1977

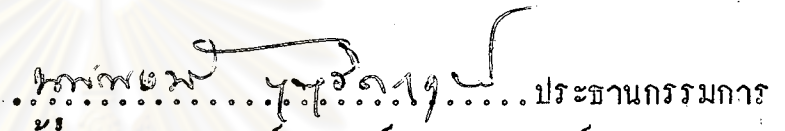
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย

.....
(ศาสตราจารย์ ดร.วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ)

คณบดี

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

 ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์)

 กรรมการ
(อาจารย์ ดร.พิชัย บุรณะสมบัติ)

 กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมรชัย ตันติเมฆ)

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย

อาจารย์ ดร.พิชัย บุรณะสมบัติ

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์

บทบาทของหัวหน้าส่วนการศึกษาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ

โดย

นายประสงค์ มากนวล

แผนกวิชา

บริหารการศึกษา

หัวข้อวิทยานิพนธ์   บทบาทของหัวหน้าส่วนการศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ

ชื่อ   นายประสงค์   มากนวด

แผนกวิชา   บริหารการศึกษา

ปีการศึกษา   2519

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงบทบาทและหน้าที่ของหัวหน้าส่วนการศึกษาในการบริหารงานเกี่ยวกับ การมีความสัมพันธ์กับชุมชน การบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ และการบริหารงานธุรการ การเงิน และการให้บริการ โดยการเปรียบเทียบจากความเห็นของ ปลัดจังหวัด หัวหน้าส่วนการศึกษา และหัวหน้าหมวดการศึกษา
2. เพื่อศึกษาถึงอุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ที่มีต่อการปฏิบัติงานของหัวหน้าส่วนการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยเอกสาร หนังสือ รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง และแบบสอบถาม 1 ชุด โดยสอบถามประชากร 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปลัดจังหวัด หัวหน้าส่วนการศึกษา และกลุ่มหัวหน้าหมวดการศึกษา แบบสอบถามชุดนี้จะครอบคลุมงานบริหารการศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ การมีความสัมพันธ์กับชุมชน การบริหารงานบุคคล

การบริหารงานวิชาการ และการบริหารธุรการ การเงินและการให้บริการ นอกจากนี้ ยังมีผลสรุปการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มประชากร ที่มีต่อการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน ดังกล่าว ของหัวหน้าส่วนการศึกษา โดยผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปเป็นจำนวน 232 ฉบับ และได้รับคืนจำนวน 196 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 84.48 การวิเคราะห์ข้อมูลนี้ใช้วิธี เปรียบเทียบค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย (X̄)

ผลการวิจัย

จากการวิจัยการปฏิบัติงานบริหารการศึกษา ซึ่งมีงานทั้งหมด 4 ประเภท ตามความเห็นของกลุ่มปลัดจังหวัด หัวหน้าส่วนการศึกษา และหัวหน้าหมวดการศึกษาชั้นปรากฏว่า เกี่ยวกับเรื่องการบริหารงานบุคคล ประชากรทั้ง 3 กลุ่ม มีความเห็นสอดคล้องกันว่า หัวหน้าส่วนการศึกษาได้ปฏิบัติงานการบริหารบุคคลมากเป็นอันดับหนึ่ง ซึ่งแสดงว่าหัวหน้าส่วนศึกษามีบทบาทในการสรรหาบุคลากร การบำรุงรักษา การพัฒนาบุคลากร และการให้ทุนจากงานเป็นอย่างมาก

รองลงมาได้แก่เรื่องที่มีความสัมพันธ์กับชุมชน ตามความเห็นของกลุ่มปลัดจังหวัด และกลุ่มหัวหน้าหมวดการศึกษา เห็นว่า หัวหน้าส่วนการศึกษาได้ปฏิบัติเรื่องนี้มากเป็นอันดับสอง แต่กลุ่มหัวหน้าส่วนศึกษากลับเห็นว่า ตนได้ปฏิบัติเรื่องนี้เป็นอันดับสาม อย่างไรก็ตามจากค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของประชากรทั้ง 3 กลุ่มโดยส่วนรวมแล้วเห็นว่า หัวหน้าส่วนศึกษามีบทบาทในด้านการส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างมาก

สำหรับการบริหารธุรการ การเงิน และการให้บริการ ตามความเห็นของกลุ่มปลัดจังหวัด และกลุ่มหัวหน้าหมวดการศึกษา เห็นว่า หัวหน้าส่วนการศึกษาได้ปฏิบัติในเรื่องนี้มากเป็นอันดับที่สาม แต่กลุ่มหัวหน้าส่วนการศึกษาเองเห็นว่า ได้ปฏิบัติงานธุรการ การเงิน และการให้บริการมากเป็นอันดับสอง จากผลสรุปค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นโดยส่วนรวมของประชากรทั้ง 3 กลุ่มแล้ว เห็นว่า หัวหน้าส่วนศึกษามีบทบาท

ในการบริหารงานธุรการ การเงิน และการให้บริการในเขตทัศนข้างมาก

ส่วนเรื่องการบริหารวิชาการนั้น ประชากรทั้ง 3 กลุ่มมีความเห็นตรงกันว่า หัวหน้าส่วนการศึกษาได้ปฏิบัติงานวิชาการเป็นอันดับสุดท้าย ทั้งนี้คงจะเป็นเพราะว่า บรรดาหัวหน้าส่วนการศึกษาทั้งหลาย เห็นวงานวิชาการเป็นเรื่องรับผิดชอบของฝ่าย ศึกษาธิการไป อย่างไรก็ตาม แม้วหัวหน้าส่วนการศึกษาจะปฏิบัติงานด้านวิชาการน้อย ไปกว่าบริหารงานด้านอื่น แต่จากคำเฉลี่ยโดยส่วนรวมของประชากรทั้ง 3 กลุ่ม ก็พบว่าหัวหน้าส่วนการศึกษา มีบทบาทในการบริหารงานวิชาการในเขตทัศนข้างมาก เช่น เดียวกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title : The Role of the Educational Division Heads of
the Changwad Administrative Organizations in
Northeastern Region.

Name : Mr. Prasong Maknuan.

Department : Educational Administration.

Academic year : 1976

ABSTRACT

The objectives of the study:

1. To study educational administration tasks of the Educational Division Heads of the Changwad Administrative Organization in the Northeastern Region, especially in the areas of community relation and the administration of: personnel; academic work; public services; budget and office management.
2. To study the problems concerning the four administrative tasks of the Educational Division in the Northeastern area.

Procedures:

The implements used in this research consist of documents, books, reports concerned and the questionnaire to be answered by three groups of the population: Assistant Governors, Heads of

Changwad Education Division and Chiefs of Amphur Education Section. The questionnaire covered all four educational administrative tasks as follows: community relation; personnel administration; academic administration; public services, budget and office management.

A total of 196 questionnaires out of 232 copies were returned. The statistical methods used in this report were percentage and mean comparison.

Conclusion:

Results from the finding of the performances of the educational administrative tasks, according to the opinions of the three groups of respondents by the order of priority, are as follows.

Firstly, in personnel administration, the three groups of the population believed that the Heads of the Changwad Education Division had paid most attention to the personnel administration and had done excellently.

Secondly, regarding the task in community relation which were the ideas expressed by the Assistants of the governors and the Chiefs of the Amphur Education Section, but the Heads of the Changwad Education Division thought that they performed this task the third. However, all of them agreed that they had performed their duties well.

Task Concerning public services, budget and office management were the third, and the Assistants Governors and the Chiefs of Amphur Education Section expressed their ideas similarly, but the Heads of Changwad Education Division thought that they had done their work relatively well.

Regarding academic administration, all populations indicated that the Heads of Changwad Education Division worked less on the academic administration, but they agreed that the Heads of Changwad Education Division performed fairly well in general area of academic duties.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จด้วยดีได้ เพราะได้รับความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นพพงษ์ บุญจิตราคุสัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมรชัย คันติเมธ อาจารย์ ดร.พิชัย บุรณะสมบัติ ซึ่งเป็นอาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย ที่ได้กรุณาช่วยเหลือแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ ท่านอธิบดีกรมการปกครอง อาจารย์พร สุทธิวิรัตน์ หัวหน้าส่วนการศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ที่กรุณาออกหนังสือขอความร่วมมือให้ ปลัดจังหวัด หัวหน้าส่วนการศึกษา และหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม พร้อมทั้งได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานของหัวหน้าส่วนการศึกษา ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยเป็นอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับความช่วยเหลือจาก คุณสุเทพ ไชยโยชน์ แห่งส่วนการศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี คุณสุวนิตย์ เคชพันธ์ แห่งหมวดการศึกษาอำเภอเมืองอุบลราชธานี คุณชมชอย สนิชเดช แห่งแผนกวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คุณสมพงษ์ สุทธาทอง ครูใหญ่โรงเรียนบ้านสำโรงน้อย คุณทวีชัย ลัทธิรมย์ ครูใหญ่โรงเรียนบ้านหวนนงเปลา อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี และเฉพะอย่างยิ่ง คุณประเพ็ญศรี มากนวล ที่ได้เป็นกำลังใจให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนการศึกษาของผู้วิจัยตลอดมา

ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาจากทุกท่านที่กล่าวชื่อนามมาข้างต้น จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นายประสงค์ มากนวล

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
กิตติกรรมประกาศ	ญ
รายการตารางประกอบ	ท
บทที่	

1	บทนำ	1
	ความเป็นมาของปัญหา	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
	ขอบเขตของการวิจัย	7
	ข้อจำกัดของการวิจัย	7
	นิยามของคำที่ใช้ในการวิจัย	8
	ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	9
	วิธีดำเนินการวิจัย	10
	ลำดับในการเสนอขอมูล	11
2	เอกสารอ้างอิงและงานวิจัย	12
	องค์การบริหารส่วนจังหวัดกับการศึกษาประชาบาล ..	12
	นโยบายการจัดการศึกษาประชาบาล	14
	หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาประชาบาล ..	15
	กองการศึกษาประชาบาล	16
	ครูสภากับการศึกษาประชาบาล	18
	การแต่งตั้งเจ้าหน้าที่กระทรวงศึกษาธิการให้จัดการศึกษา	
	ประชาบาล	20
	การแต่งตั้งผู้ช่วยหัวหน้าส่วนการศึกษา	21

	การแต่งตั้งหัวหน้าส่วนการศึกษา	22
	หน้าที่และความรับผิดชอบของหัวหน้าส่วนการศึกษา ...	24
	ผลดีของการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาประชาบาล	25
	บทบาทของหัวหน้าส่วนการศึกษา	26
	บทบาททางด้านการมีความสัมพันธ์กับชุมชน	32
	บทบาททางด้านการบริหารงานบุคคล	39
	บทบาททางด้านการบริหารวิชาการ	53
	บทบาททางด้านธุรการ การเงินและการให้บริการ ...	57
	สรุป	61
3	วิธีดำเนินการวิจัยและการรวบรวมข้อมูล	62
	วิธีดำเนินการวิจัย	62
	ประชากร	62
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	64
	การสร้างแบบสอบถาม	65
	การทดลองแบบสอบถาม	66
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	67
	การเสนอและการวิเคราะห์ข้อมูล	68
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	69
4	การวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิเคราะห์ข้อมูล	70
	ตอนที่ I การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัว	70
	ตอนที่ II การวิเคราะห์งานบริหารการศึกษา	74
	- การส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชน	74
	- การบริหารงานบุคคล	82
	- การบริหารงานวิชาการ	94
	- การบริหารงานธุรการ การเงินและการให้บริการ ..	106

- แสดงลำดับการปฏิบัติงานบริหารการศึกษา	113
ตอนที่ III ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	115
- กลุ่มปฎิ จังหวัด	115
- กลุ่มหัวหน้าส่วนการศึกษา	116
- กลุ่มหัวหน้าหมวดการศึกษา	118
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ	121
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	121
วิธีดำเนินการวิจัย	121
การเก็บรวบรวมข้อมูล	122
การวิเคราะห์ข้อมูล	122
สรุปผลการวิจัย	123
อภิปราย	126
ข้อเสนอแนะ	132
บรรณานุกรม	133
ภาคผนวก	139
ประวัติการศึกษา	158

รายการตารางประกอบ

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนประชากรผู้ตอบแบบสอบถาม	63
2	แสดงจำนวนข้อ และลักษณะความสำคัญในงานแต่ละประเภท ของแบบสอบถาม	67
3	แสดงจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืน	68
4	กลุ่มประชากรจำแนกตามอายุ	71
5	กลุ่มประชากรจำแนกตามอายุราชการ	72
6	กลุ่มประชากรจำแนกตามวุฒิ	73
7	ความคิดเห็นที่มีต่อการมีความสัมพันธ์กับชุมชน	75
8	ความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานบุคคล	83
9	ความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานวิชาการ	95
10	ความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารธุรการ การเงิน และการให้บริการ	107
11	แสดงลำดับการปฏิบัติงานบริหารการ ศึกษาของหัวหน้าส่วนการศึกษา	114